

11. Aristovnik, A., Obadić, A., 2014. Measuring relative efficiency of secondary education in selected EU and OECD countries: The case of Slovenia and Croatia. *Technological and Economic Development of Economy*, 20(3), 419-433.
12. Clements, B., 2002. How efficient is education spending in Europe? *European Review of Economics and Finance*, 1, 3-26.
13. EC – European Commission, (2006), *Efficiency and Equity in European Education and Training Systems*, COM(2006) 481 final.
14. Funding for universities and colleges for 2014-15 to 2016-17: Board decisions. Available at: http://www.hefce.ac.uk/pubs/year/2016/CL_032016/
15. Grant letter from the Secretary of State to HEFCE. Available at: <http://www.hefce.ac.uk/funding/govletter>
16. Guide to funding 2016-17. How HEFCE allocates its funds. May 2016 / 07. HEFCE 2016. Available at: www.hefce.ac.uk.
17. Harmon, C.P., 2003. The returns to education: Microeconomics. *Journal of economic surveys*. 17(2), P. 115-155.
18. HEFCE website. Available at: <http://www.hefce.ac.uk/>
19. HESA funding and monitoring data 2015-16: web facility. HESA data for the 2017-18 student premium (SP) allocations: technical document. Available at: <http://www.hefce.ac.uk/pubs/year/2016/201610/>
20. Higher Education Governance in Europe. Policies, structures, funding and academic staff. Eurydice, 2008. DOI 10.2766/29900
21. Higher education in England 2015. Key facts. July 2015, 2015/15. HEFCE 2015. Available at: www.hefce.ac.uk
22. Hužvář, M., Rigová, Z., 2016. Efficiency of Education Expenditure in OECD Countries. *Applications of Mathematics and Statistics in Economics 2016. Conference Proceedings*. ISSN 2453-9902, 152-162.
23. Key topics in education. 1999. Vol. 1: Financial support for students in higher education in Europe. Eurydice, Office for Official Publications of European Communities, Luxembourg, pp. 15 and 37.
24. National Sheets on Education Budgets in Europe 2015. Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, 2015. doi:10.2797/72089
25. OECD. 2016. Education at a Glance 2016: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris. DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2016-en>
26. Organisation for Economic Co-Operation and Development (OECD) (2005). *Education at a Glance: OECD Indicators 2005*. Paris: OECD.
27. Pruvot, E.B., Claeyes-Kulik, A.-L., Estermann, Th. 2015. *Strategies for Efficient Funding of Universities in Europe*. The European Higher Education Area. Springer International Publishing.
28. Pudlo, P., Gavurová, B., 2012. Experimental learning in higher education, using simulation games as learning tool. SGEM 2012: 12th International Multidisciplinary Scientific GeoConference: conference proceedings. Vol. 3, 17-23 June, 2012, Albena, Bulgaria. – Sofia: STEF92 Technology Ltd., 2012, 1093-1100.
29. Pudlo, P., Gavurová, B., 2013. Experimental teaching methods in higher education – practical application. SGEM 2013: 13th International Multidisciplinary Scientific GeoConference: Ecology, Economics, Education and Legislation, vol. 2: 16-22 June, 2013, Albena, Bulgaria. – Albena: STEF92 Technology Ltd., 2013, 423-428.
30. White Paper on 'The Future of Higher Education'. 2003.
31. <https://www.gov.uk/government/news/preferred-candidate-for-chair-of-office-for-students-announced>
32. <http://www.rae.ac.uk/aboutus/>
33. <http://www.ref.ac.uk/about/>

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 2017; 5(194): 66-71

УДК 368.01

JEL classification: G22

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2017/194-5/10>

А. Шолойко, канд. екон. наук, ст. наук. співроб., доц.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ ДІЯЛЬНОСТІ НЕСТРАХОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ В УКРАЇНІ

Виокремлено вузьке та широке розуміння діяльності нестрахових посередників. Розкрито зміст діяльності нестрахових посередників, враховуючи поділ на основну та додаткову діяльність. Представлено порівняння страхового і нестрахового посередника на основі законодавства ЄС. Визначено європейський вектор розвитку діяльності нестрахових посередників в Україні, що в першу чергу полягає в необхідності запровадження регулювання їх додаткової діяльності, яка пов'язана з реалізацією страхових послуг. Охарактеризовано співпрацю страхових компаній із нестраховими посередниками в країнах ЄС та Україні.

Ключові слова: нестрахові посередники, банки, страхові посередники, канали продажу страхових послуг.

Вступ. Нестрахові посередники – це важливі суб'єкти інфраструктури страхового ринку та відіграють значну роль у його розвитку. Однак більшість досліджень вітчизняних і зарубіжних учених переважно сконцентровані саме на діяльності страхових посередників. Проте досвід європейських країн свідчить, що нестрахові посередники виступають не менш важливим каналом продажу страхових послуг. До того ж, з огляду на те, що реалізація страхових послуг не є основним видом діяльності нестрахових посередників, то звідси випливають можливості співпраці між ними і учасниками страхових відносин ще й за іншими напрямками. Це в свою чергу вказує і на наявність специфіки законодавчого регулювання їх діяльності. В Україні ж на різних рівнях не всі аспекти діяльності нестрахових посередників враховано належним чином, що вимагає запозичення позитивної практики країн ЄС.

Тому **мета статті** полягає у визначенні європейського вектору розвитку діяльності нестрахових посередників в Україні.

Завдання роботи спрямовані на:

– розкриття змісту діяльності нестрахових посередників;

– визначення європейського вектору розвитку діяльності нестрахових посередників в Україні на основі узагальнення вітчизняної та європейської практики її регулювання і здійснення.

Об'єкт дослідження: діяльність нестрахових посередників в Україні.

Предмет дослідження: теоретичні та прикладні аспекти діяльності нестрахових посередників.

Огляд літератури. Слід відзначити, що в зарубіжних публікаціях майже не зустрічається поняття "нестрахових посередників". Це пояснюється тим, що в Директивах ЄС, присвячених посередництву на страховому ринку використовується інша термінологія. Так, стара Директива 2002/92/ЄС "Про посередництво у страхуванні" розрізняє зв'язаних, які є страховими посередниками, і не зв'язаних посередників, які є нестраховими. Не зв'язані посередники займаються посередництвом у страхуванні у якості додаткової діяльності, що не регулюється положеннями вказаної Директиви, за дотримання певних вимог [1].

Тоді як нова Директива (ЄС) 2016/97 "Про реалізацію страхових продуктів" вже оперує поняттям "допоміжний страховий посередник (ancillary insurance

intermediary)", тобто "посередник, додатковим видом діяльності якого є реалізація страхових продуктів означає будь-яку фізичну або юридичну особу, окрім кредитної установи або інвестиційної компанії згідно з визначенням у пунктах (1) і (2) Статті 4(1) Постанови (ЄС) № 575/2013 Європейського парламенту та Ради, яка за винагороду розпочинає або проваджує діяльність з реалізації страхових продуктів, що не є її основною діяльністю, за умови відповідності зазначеним нижче вимогам:

(а) основним видом професійної діяльності такої фізичної або юридичної особи не є реалізація страхових продуктів;

(б) фізична або юридична особа реалізує лише певні страхові продукти, що є доповненням до товару або послуги;

(с) страхові продукти, про які йдеться, не покривають ризики відповідальності або ризики страхування життя, якщо таке покриття не є доповненням до товарів або послуг, надання яких таким посередником є його основним видом професійної діяльності [2].

Директива (ЄС) 2016/97 не регулює діяльність таких посередників, якщо "... премія не перевищує певну суму, а ризики, що покриваються, обмежені. ... Проте для забезпечення того, щоб належний рівень захисту прав споживачів завжди був складовою діяльності з продажу страхових продуктів, страхова компанія або страховий посередник, який реалізує страхові продукти із залученням звільнених від виконання вимог ... посередників, додатковим видом діяльності яких є реалізація страхових продуктів, повинен забезпечити виконання певних базових вимог, зокрема, повідомлення ідентифікаційних даних про таких посередників та інформації про порядок заявлення претензій, а також урахування вимог і потреб клієнта" [2].

Вітчизняне ж законодавство, включаючи як чинний Закон України "Про страхування", так і Проект Закону [3; 4], який розроблений з метою наближення вітчизняного законодавства до положень Директив ЄС у рамках Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, згадує лише про страхових посередників, а саме: страхових агентів і страхових або перестрахових брокерів. Однак з метою захисту прав споживачів страхових послуг, які купують страхові продукти через автосалони, туристичні агентства тощо, вважаємо, що вищезазначений Проект Закону повинен бути доповнений певними обмеженнями для таких нестрахових посередників.

У вітчизняній літературі найчастіше зустрічається поняття "нестрахові посередники". Так, Панченко О.І. та Сорока А.В. визначають їх як таких, що "... забезпечують реалізацію механізму страхового захисту та надають консультаційні, інформаційні, рекламні, кредитно-банківські, аудиторські, нотаріальні та інші послуги суб'єктам страхових відносин" [5].

Павлов В.І., Павлов К.В., Сverdлюк І.В. дещо розширили дане бачення, зазначаючи, що "... в інфраструктурі страхового ринку працюють нестрахові посеред-

ники, які здійснюють консультаційні, інформаційні, рекламні, кредитно-банківські, фінансові, аудиторські, нотаріальні, біржові та інші послуги" [6, с. 18].

Такої ж думки притримується Рєзнікова В.В., підкреслюючи, що "нестрахові посередники виконують роботу інших напрямків, надають консультаційні, інформаційні, кредитно-банківські, біржові та інші послуги" [7, с. 23].

Отже, якщо одні і ті ж нестрахові посередники, наприклад, банки в Директивах ЄС розглядаються з точки зору провадження ними неосновної діяльності, що пов'язана з виконанням функції каналу продажу страхових послуг, то вітчизняні вчені розглядають їх як такі, що здійснюють безпосередньо свою основну діяльність, обслуговуючи при цьому суб'єктів страхування, які є споживачами їхніх продуктів.

На противагу позиції окресленої групи вітчизняних вчених Пікус Р.В. та Олійник Г.І. [8], а також Чанг П., Пенг Дж. і Фан Ч. [9] таких нестрахових посередників як банківські установи більше розглядають як канал продажу страхових послуг, що називається банкострахуванням.

Таким чином, у зарубіжних і вітчизняних джерелах сформувалося вузьке (продаж страхових послуг як додаткова діяльність) та широке (співпраця і в межах основної діяльності) розуміння сутності діяльності нестрахових посередників, однак при цьому зміст діяльності вказаних суб'єктів інфраструктури страхового ринку не розкривається з точки зору використання суб'єктами страхових відносин аутсорсингу, що дало б змогу узагальнити та розмежувати різні підходи до розуміння зазначеного поняття.

Методологія дослідження. В даній роботі для розкриття змісту діяльності нестрахових посередників використовується метод аналізу, за допомогою якого розглядається основна і додаткова діяльність нестрахових посередників, а потім для формулювання визначення застосовується метод синтезу, який поєднує одержані результати дослідження.

Для визначення європейського вектору розвитку діяльності нестрахових посередників в Україні використовується метод співставлення вітчизняного та європейського законодавства, на основі чого також встановлюються відмінні та подібні риси між страховими і нестраховими посередниками.

Метод узагальнення використовується для характеристики тенденцій діяльності нестрахових посередників в країнах ЄС і в Україні. При цьому використовуються офіційні дані таких організацій як: Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг), Європейська федерація страхування та перестраховування (European insurance and reinsurance federation, Insurance Europe), фінансового порталу "Мінфін", Ощадбанку, Аудиторської Палати України (АПУ).

Основні результати. Попередні дослідження [10, с. 23] показали, що останнім часом страховики передають на аутсорсинг як неосновні, так і основні бізнес-процеси, включаючи бізнес-процес продажу страхових послуг. При цьому нестрахові посередники виступають як аутсорсери (рис. 1).

Рис. 1. Зміст діяльності нестрахових посередників

Джерело: розроблено автором.

З рис. 1 можна зробити висновок, що зміст діяльності нестрахових посередників полягає у взаємодії з суб'єктами страхових відносин як в рамках основної діяльності, так і додаткової (продаж страхових послуг), як через аутсорсинг, якщо це тривала співпраця, так і без використання аутсорсингу, якщо це разове надання послуг або його застосування ускладнене. Дане визначення розкриває значення нестрахових посередників як аутсорсерів не лише з точки зору їх додаткової діяльності, а й основної, що зумовлює і особливості регулювання.

Так, якщо – це основна діяльність банків чи туристичних агентств, то вона буде регулюватися профільними Законами України "Про банки і банківську діяльність" [11] та "Про туризм" [12] відповідно. Разом із тим, якщо вказані установи здійснюють додаткову діяльність, що пов'язана з реалізацією страхових послуг, то вже слід звертати увагу на положення страхового законодавства. В Україні відсутні строги обмеження до діяльності нестрахових посередників, що виступають каналами продажу страхових послуг, тоді як в ЄС встановлені такі обмеження:

"(а) страхування є доповненням до товарів або послуг, що надаються постачальником, якщо таке страхування покриває:

(і) ризик поломки, втрати або пошкодження товару або невикористання послуги, що надається постачальником; або

(ii) ризик пошкодження або втрати багажу або інші ризики, пов'язані з подорожжю, замовленою цим постачальником;

(b) сума премії, що сплачується за страховий продукт, не перевищує 600 євро, і вона розраховується на пропорційній основі щорічно;

(с) як відхилення від положень підпункту (b), якщо страхування є доповненням до послуг, зазначених у підпункті (a), і тривалість цих послуг дорівнює або є меншою, ніж три місяці, сума премії, що сплачується на одну особу, не перевищує 200 євро" [2].

При виході за встановлені обмеження додаткова діяльність нестрахових посередників вже підпадає під дію Директиви (ЄС) 2016/97 "Про реалізацію страхових продуктів". Разом із тим, вказана Директива не регулює діяльність таких нестрахових посередників, "... як податкові експерти, бухгалтери або юристи, які надають консультації щодо страхового покриття принагідно під час провадження такої іншої професійної діяльності ... за умови, що мета такої діяльності не полягає у наданні допомоги клієнту укласти або виконати договір страхування або перестрахування" [2].

На основі вищевикладеного матеріалу можна узагальнити основні відмінності між страховими і нестраховими посередниками (табл. 1).

Таблиця 1. Порівняння страхового і нестрахового посередника

Порівняльна ознака	Страховий посередник	Нестраховий посередник
Визначення	Посередник, основним видом діяльності якого є реалізація страхових продуктів	Посередник, для якого реалізація страхових продуктів є додатковим видом діяльності
Регулювання	Діяльність регулюється Директивою (ЄС) 2016/97	За дотримання певних обмежень діяльність не регулюється Директивою (ЄС) 2016/97
Варіанти реєстрації діяльності	Страхові, перестраховальні посередники та посередники, додатковим видом діяльності яких є реалізація страхових продуктів: - мають бути зареєстровані в компетентному органі країни їх реєстрації; - можуть бути зареєстровані страховою або перестраховальною компанією, страховим або перестраховальним посередником або об'єднанням страхових або перестраховальних посередників або страхових або перестраховальних посередників, під наглядом компетентного органу; - можуть діяти під порукою страхової або перестраховальної компанії або іншого посередника	

Джерело: складено автором на основі [2].

Відповідно до інформації в табл. 1 можна узагальнити, що європейським вектором здійснення діяльності нестрахових посередників в Україні перш за все має стати запровадження певних обмежень щодо реалізації ними страхових продуктів і встановлення вимог до ре-

естрації такої їх додаткової діяльності. У зв'язку з тим, що нині в Україні таких вимог не існує, відсутня і статистична інформація щодо структури продажу страхових послуг за каналами реалізації. Тоді як для країн ЄС така статистика є (табл. 2).

Таблиця 2. Канали продажу страхових послуг зі страхування життя в країнах ЄС у 2016 р., %

Країна	Прямі продажі	Страхові агенти	Страхові брокери	Банкострахування	Інші канали продажу
Мальта	-	11,11	-	88,89	-
Португалія	-	20	-	80	-
Італія	10	10	-	80	-
Франція	20	10	10	60	-
Іспанія	10	20	10	60	-
Греція	9,09	54,55	-	36,36	-
Хорватія	40	30	-	30	-
Німеччина	-	50	30	20	-
Швеція	20	-	30	10	40
Словенія	-	88,89	-	11,11	-
Болгарія	20	60	20	-	-
Ірландія	83,33	16,67	-	-	-
Нідерланди	40	-	-	-	60
Словаччина	40	60	-	-	-
Великобританія	20	20	60	-	-

Джерело: складено автором на основі [13].

За даними табл. 2 можна зробити висновок, що реалізація страхових послуг зі страхування життя через таких нестрахових посередників як банки, є досить поширеною в багатьох країнах ЄС (Мальта, Португалія, Італія, Франція, Іспанія та інші). Це може бути пояснено

необхідністю страхування життя позичальника у зв'язку з одержанням кредиту. Разом із тим, роль даного нестрахового посередника в реалізації страхових послуг зі страхування іншого, ніж страхування життя в країнах ЄС помітно зменшується (табл. 3).

Таблиця 3. Канали продажу страхових послуг зі страхування іншого, ніж страхування життя в країнах ЄС у 2016 р., %

Країна	Прямі продажі	Страхові агенти	Страхові брокери	Банкострахування	Інші канали продажу
Мальта	36,36	36,36	27,27	-	-
Португалія	9,09	54,55	18,18	18,18	-
Італія	10	80	10	-	-
Франція	33,33	33,33	22,22	11,11	-
Іспанія	22,22	33,33	22,22	11,11	11,11
Бельгія	20	10	60	10	-
Хорватія	70	20	-	-	10
Німеччина	9,09	54,55	27,27	9,09	-
Словенія	30	60	10	-	-
Болгарія	20	30	50	-	-
Фінляндія	50	40	-	10	-
Нідерланди	20	-	-	-	80
Словаччина	20	80	-	-	-
Великобританія	30	-	50	10	10

Джерело: складено автором на основі [13].

З табл. 3 видно, що в країнах ЄС у переважній більшості випадків реалізація страхових послуг зі страхування іншого, ніж страхування життя за допомогою банків знаходиться в межах 10%, тоді як в окремих країнах такий канал продажу взагалі відсутній (Мальта, Італія, Хорватія, Словенія, Болгарія та ін.), що пояснюється об'єктивною необхідністю роботи саме професійних

страхових посередників в напрямку ризикового страхування специфічних об'єктів.

В Україні банкострахування також розвивається, чому безпосередньо сприяє і велика кількість банків та страхових компаній особливо до періоду політичної та економічної кризи 2014-2015 рр. (табл. 4).

Таблиця 4. Динаміка кількості банків і страхових компаній в Україні протягом 2007-2016 рр., %

Рік	Банки	Страхові компанії
2007	175	446
2008	184	469
2009	182	450
2010	176	456
2011	176	442
2012	176	414
2013	180	407
2014	163	382
2015	117	361
2016	96	310

Джерело: складено автором на основі [14; 15].

Дані табл. 4 свідчать про спадну тенденцію в кількості банків і страхових компаній в Україні протягом останніх років, що свідчить про нестабільність як в банківському, так і в страховому секторах фінансового ринку. Врахування цього чинника з боку банків проявляється на рівні встановлення вимог до страхових компаній і договорів страхування, виконавши які, банки погоджуються, наприклад, під час кредитування клієнтів пропонувати їм страхові продукти, пов'язані зі страхуванням предмета застави. Так, до акредитованих Ощадбанком

страхових компаній належать АХА страхування, Уніка, ПЗУ Україна та інші [16]. Тобто в Україні спостерігається ситуація, коли не страхові компанії реєструють установи, які реалізують страхові послуги, що не є їх основною діяльністю, а навпаки, наприклад, банки створюють реєстри акредитованих ними страхових компаній, страхові послуги яких вони пропонують.

Що ж до співпраці страхових компаній із нестраховими посередниками, які не реалізують страхові послуги, то слід виділити суб'єктів аудиторської діяльності (табл. 5).

Таблиця 5. Динаміка доходів і кількості суб'єктів аудиторської діяльності в Україні протягом 2008-2015 рр.

Рік	Кількість суб'єктів аудиторської діяльності	Середній дохід на одного суб'єкта аудиторської діяльності без ПДВ, тис. грн.
2008	2304	483,7
2009	2365	562,0
2010	2254	594,1
2011	1 862	702,2
2012	1 672	787,3
2013	1 488	905,4
2014	1 326	1 015,6
2015	1 107	1 644,5

Джерело: складено автором на основі [17].

З даних табл. 5 помітна спадна динаміка і щодо кількості суб'єктів аудиторської діяльності, що пояснює зростання доходу на одного такого суб'єкта, який може приймати на аутсорсинг ведення бухгалтерського обліку, підготовку фінансової звітності тощо. Однак в Реєстрі аудиторських фірм та аудиторів, які можуть проводити аудиторські перевірки фінансових установ в 2017 р. зафіксовано лише 152 таких суб'єкта [18], що вдвічі менше, ніж кількість діючих страхових компаній на кінець I кварталу 2017 р. [15].

Проведене дослідження підтверджує вагоме значення діяльності нестрахових посередників в Україні, що не пов'язана безпосередньо зі страховою діяльністю, однак без якої належний розвиток останньої був би неможливим.

Висновки. Огляд зарубіжних і вітчизняних джерел дав змогу виокремити вузьке (продаж страхових послуг як додаткова діяльність) та широке (співпраця і в межах основної діяльності) розуміння сутності діяльності нестрахових посередників. Тобто зміст діяльності нестрахових посередників полягає у взаємодії з суб'єктами страхових відносин як в рамках основної діяльності, так і додаткової (продаж страхових послуг), як через аутсорсинг, якщо це тривала співпраця, так і без використання аутсорсингу, якщо це разове надання послуг або його застосування ускладнене.

На основі вивчення положень законодавства країн ЄС та порівняння страхового і нестрахового посередника узагальнено, що європейським вектором здійснення діяльності нестрахових посередників в Україні перш за все має стати запровадження певних обмежень щодо реалізації ними страхових продуктів і встановлення вимог до реєстрації такої їх додаткової діяльності з метою захисту прав споживачів.

Характеристика співпраці страхових компаній з такими нестраховими посередниками в Україні як банки уможливила виявлення того, факту, що не страхові компанії реєструють банківські установи, що реалізують страхові послуги, а навпаки банки створюють реєстри акредитованих ними страхових компаній, страхові послуги яких вони продаватимуть, що суперечить практиці країн ЄС, коли нестрахові посередники, додатковим видом діяльності яких є реалізація страхових послуг, можуть бути зареєстровані страховою компанією.

Дискусія. Діяльність нестрахових посередників у працях вітчизняних вчених більшою мірою розглядається з точки зору співпраці страхових компаній і банків у межах концепції бакострахування. Директива ЄС, що присвячена страховим посередникам, для цілей захисту споживачів страхових послуг також розглядає банки як канал продажу таких послуг, що цілком закономірно. Однак не лише банки відносяться до нестрахових посередників, а тому в контексті каналів реалізації страхових послуг до перспективних напрямів дослідження в даній сфері можна віднести вивчення діяльності й інших нестрахових посередників, а саме: автосалони, туристичні агентства, СТО тощо. При цьому не менш важливим є дослідження діяльності таких нестрахових посередників як: аудиторські, юридичні, охоронні, ІТ-компанії та інші установи, що не виступають каналами продажу страхових послуг.

Список використаних джерел

1. Про посередництво у страхуванні: Директива 2002/92/ЄС Європейського парламенту та Ради ЄС від 9.12.2002 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_a80
2. Про реалізацію страхових продуктів: Директива (ЄС) 2016/97 Європейського Парламенту та Ради від 20.01.2016 [Електронний ресурс] // Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг: [сайт]. – Режим доступу: https://nfp.gov.ua/files/sektor/Direktiva_2016_97_strahove%20poserednictvo.doc
3. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
4. Про страхування: проект Закон України від 06.02.2015 № 1797-1 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=1797-1&skl=9
5. Панченко О.І. Ринок страхових посередників в умовах макроекономічної нестабільності / Панченко О.І., Сорока А.В. // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2015. – № 3 (3). – С. 265-272.
6. Конспект лекцій з дисципліни "Страховий менеджмент" для студентів спеціальності 8.03050801 "Фінанси і кредит" для всіх форм навчання / Павлов В.І., Павлов К.В., Свердлюк І.В. – Рівне: НУВГП, 2014. – 102 с.
7. Резнікова В.В. Теоретичні проблеми регулювання посередництва у сфері господарювання України: автореф. дис. к-та екон. наук: 08.00.08 / В.В. Резнікова; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2011. – 30 с.
8. Пікус Р.В. Взаємодія страхових компаній і банків на ринку фінансових послуг України: [монографія] / Пікус Р.В., Олійник Г.І. – К.: Компрінт, 2015. – 186 с.
9. Chang P. A comparison of bancassurance and traditional insurer sales channels / Chang P., Peng J., Fan, C. // The Geneva Papers on Risk and Insurance – Issues and Practice. – 2011. – № 36 (1). – Pp. 76 – 93. doi:10.1057/gpp.2010.34
10. Шолойко А.С. Особливості розвитку аутсорсингу у сфері страхування / А.С. Шолойко // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2015. – Т. 20. – Випуск 4. – с. 246-248

11. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
12. Про туризм: Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр>
13. Insurance-distribution [Електронний ресурс] // Insurance Europe: [сайт]. – Режим доступу: <https://www.insuranceeurope.eu/insurance-distribution>
14. Количество банков в Украине [Електронний ресурс] // Финансовый портал Минфин: [сайт]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/bank/stat/count.php>
15. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України [Електронний ресурс] // Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг: [сайт]. – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stan-i-rozvitok.html>

16. Перелік акредитованих страхових компаній [Електронний ресурс] // Ощадбанк: [сайт]. – Режим доступу: <https://oschadbank.ua/ua/partnery/>
17. Звіти АПУ до Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс] // Аудиторська палата України: [сайт]. – Режим доступу: <http://apu.com.ua/zvit-do-kmu>
18. Інші реєстри та переліки [Електронний ресурс] // Нацкомфінпослуг: [сайт]. – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua/content/inshi-reestri-ta-pereliki.html>

Надійшла до редакції 29.06.17
Date of editorial approval 14.08.17

Author's declaration on the sources of funding of research presented in the scientific article or of the preparation of the scientific article: budget of university's scientific project

А. Шолойко, канд. экон. наук, ст. научн. сотруд., доц.
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

ЕВРОПЕЙСКИЙ ВЕКТОР РАЗВИТИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НЕСТРАХОВЫХ ПОСРЕДНИКОВ В УКРАИНЕ

Выделено узкое и широкое понимание деятельности нестраховых посредников. Раскрыто содержание деятельности нестраховых посредников, учитывая разделение на основную и дополнительную деятельность. Представлено сравнение страхового и нестрахового посредника на основе законодательства ЕС. Определен европейский вектор развития деятельности нестраховых посредников в Украине, что в первую очередь заключается в необходимости введения регулирования их дополнительной деятельности, связанной с реализацией страховых услуг. Охарактеризовано сотрудничество страховых компаний с нестраховыми посредниками в странах ЕС и Украине.

Ключевые слова: нестраховые посредники, банки, страховые посредники, каналы продаж страховых услуг.

A. Sholoiko, PhD in Economics, Senior Researcher, Associate Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

EUROPEAN VECTOR OF DEVELOPMENT OF NON-INSURANCE INTERMEDIARIES IN UKRAINE

Narrow and broad understanding of the activity of non-insurance intermediaries are suggested. The concept of the activity of non-insurance intermediaries is disclosed, taking into account the division into main and ancillary activity and their ability to be as outsourcers. A comparison of the insurance and non-insurance intermediaries on the basis of EU legislation is presented. European vector of development of non-insurance intermediaries in Ukraine is defined. It means necessity of implementation of regulation of their ancillary activity related to the distribution of insurance services. Insurance companies and non-insurance intermediaries cooperation in countries of the European Union and Ukraine is characterized.

Keywords: non-insurance intermediaries, banks, insurance intermediaries, insurance distribution channels.

References (in Latin): Translation / Transliteration / Transcription

1. On insurance mediation. 2002. Directive (EU) 2002/92 of the European parliament and of the Council of 9 December 2002. Available at: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_a80
2. On insurance distribution (recast). 2016. Directive (EU) 2016/97 of the European parliament and of the Council of 20 January 2016. Available at: https://nfp.gov.ua/files/sekto/Direktiva_2016_97_strahove%20poserednictvo.doc
3. The Verkhovna Rada of Ukraine. 1996. The Law of Ukraine "Pro strakhuvannia" 07.03.1996, No. 85/96-VR. Available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
4. The Verkhovna Rada of Ukraine. 2016. The draft law of Ukraine "Pro strakhuvannia" 06.02.2015, No 1797-1. Available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=1797-1&skl=9
5. Panchenko, O.I. and Soroka, A.V., 2015. The market of insurance intermediaries in terms of macroeconomic instability, *Problemi i perspektivi ekonomiki ta upravlinnya*. 3 (3), pp. 265-272 (in Ukr.).
6. Pavlov, V.I., Pavlov, K.V. and Sverdlyuk, I.V., 2014. *Konspekt lektysly z distsipliny "Strahoviy menedzhment" dlya studentiv spetsialnosti 8.03050801 "Finansi i kredit" dlya vsih form navchannya* [Summary of lectures on discipline "Insurance Management" for students of the specialty 8.03050801 "Finance and Credit" for all forms of education], NUVGP, Rivne, Ukraine (in Ukr.).
7. Reznikova, V.V., 2011. "Theoretical Problems of Mediation Regulation in the Sphere of Management in Ukraine", Doctor degree in Law. Thesis, Economic Law, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine (in Ukr.).
8. Pikus, R.V. and Oliinyk, H.I., 2015. *Vzaimodiia strakhovykh kompanii i bankiv na rynku finansovykh posluh Ukrainy* [Insurance companies and banks interaction in the financial market of Ukraine], Komprint, Kyiv, Ukraine (in Ukr.).
9. Chang, P., Peng, J. and Fan, C., 2011. A Comparison of Bancassurance and Traditional Insurer Sales Channels. The Geneva Papers on Risk and Insurance – Issues and Practice, 36(1), pp.76-93. doi:10.1057/gpp.2010.34
10. Sholoiko, A.S., 2015. Features of outsourcing in insurance, *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomika*, 20 (4), pp. 246-248 (in Ukr.).
11. The Verkhovna Rada of Ukraine. 2000. The Law of Ukraine "Pro banky i bankivsku diialnist" 07.12.2000, No. 2121-III. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
12. The Verkhovna Rada of Ukraine. 1995. The Law of Ukraine "Pro turyzm" 15.09.1995, No 324/95-BP. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр>
13. Insurance Europe. 2017. "Insurance-distribution". Available at: <https://www.insuranceeurope.eu/insurance-distribution>
14. Minfin. 2017. "Number of banks in Ukraine". Available at: <http://index.minfin.com.ua/bank/stat/count.php>
15. National commission for the state regulation of financial services markets. 2017. "Information about the status and development of the insurance market of Ukraine". Available at: <https://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stan-i-rozvitok.html>
16. Oshchadbank. 2017. "List of Accredited Insurance Companies". Available at: <https://oschadbank.ua/ua/partnery>
17. Audit Chamber of Ukraine. 2017. "Reports of the ACU to the Cabinet of Ministers of Ukraine". Available at: <http://apu.com.ua/zvit-do-kmu>
18. National commission for the state regulation of financial services markets. 2017. "Inshi reiestry ta pereliky". Available at: <https://nfp.gov.ua/content/inshi-reestri-ta-pereliki.html>